

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/46/2020
Identifikačné číslo spisu: 3516202422
Dátum vydania rozhodnutia: 26.10.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Gandžala
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:3516202422.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanej E., vedenom na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 7C/103/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 19. septembra 2019 sp. zn. 17Co/258/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 19. septembra 2019 sp. zn. 17Co/258/2018 a rozsudok Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom z 13. júna 2018 č. k. 7C/103/2016 - 63 vo výroku, ktorým žalobu v prevyšujúcej časti zamietol a vo výroku o náhrade trov konania z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Nové Mesto nad Váhom na ďalšie konanie

Odôvodnenie

Okresný súd Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „súd prvej inštancie“ event. „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 13. júna 2018 č.k. 7C/103/2016 - 63 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni istinu vo výške 3 092,77 Eur, úroky v sume 242,34 Eur, úroky z omeškania v sume 4,17 Eur, úroky z omeškania vo výške 8,75 % ročne zo sumy 3 092,77 Eur od 5. marca 2013 do zaplatenia, úroky z omeškania vo výške 8,75 % ročne zo sumy 242,34 Eur od 5. marca 2013 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok). Vo zvyšnej časti žalobu zamietol (II. výrok). Žalobcovi priznal náhradu trov konania vo výške 100% (III. výrok).

1. 2. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie konštatoval, že žalobkyňa si žalobou doručenu 29. marca 2016 uplatnila voči žalovanej nárok na zaplatenie sumy 3.092,77 Eur z titulu nesplatenej istiny úveru, nezaplatené úroky vo výške 242,34 Eur (vyčíslené do dátumu predčasnej splatnosti), úroky z omeškania vo výške 4,17 Eur (vyčíslené do dátumu predčasnej splatnosti), úrok vo výške 19,53 % ročne z nesplatenej istiny 3.092,77 Eur od 5. marca 2013 do zaplatenia a úrok z omeškania vo výške 8,75 % ročne z nesplatenej istiny 3.092,77 Eur a nezaplatených úrokov 242,34 Eur od 5. marca 2013 do zaplatenia, a zároveň si uplatnila i náhradu trov konania pozostávajúcich zo zaplateného súdneho poplatku vo výške 185,50 Eur.

Žalobu odôvodnila tým, že so žalovanou uzatvorila 30. septembra 2011 Úverovú zmluvu č. 47/330/11, na základe ktorej poskytla žalovanej peňažné prostriedky v sume 3.400,- Eur. Žalovaná sa zaviazala úver splácať v pravidelných splátkach, pričom celý úver aj s príslušenstvom sa zaviazala splatiť do 8.

septembra 2017. Z dôvodu porušenia zmluvných povinností vyzvala žalovanú listom zo dňa 8. februára 2013 na predčasné splatenie nesplatennej časti úveru v sume 3.399,28 Eur, ktorá pozostáva z nesplatennej istiny vo výške 3.092,77,- Eur, vyčíslených úrokov vo výške 242,34 Eur, poplatkov vo výške 60,00 Eur, vyčíslených úrokov z omeškania vo výške 4,17 Eur. Žalovaná však uvedenú sumu neuhradila.

1. 3. V ďalšej časti odôvodnenia rozhodnutia súd prvej inštancie poukázal na vykonané dokazovanie, na základe ktorého mal preukázané, že žalobkyňa na základe zmluvy o úvere č. 47/330/11 zo dňa 30. septembra 2011 poskytla žalovanej peňažné prostriedky vo výške 3.400,- Eur, s tým, že žalovaná sa poskytnutý úver zaviazala uhrádzať v celkom 72 pravidelných mesačných splátkach po výške 80,52 Eur vždy k 8. dňu v mesiaci. Keďže predmetná úverová zmluva obsahuje všetky podstatné náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle § 9 ods. 1 a 2 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, dospel k záveru, že žaloba žalobkyne je sčasti dôvodná a preto uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni istinu vo výške 3 092,77 Eur, úroky v sume 242,34 Eur, úroky z omeškania v sume 4,17 Eur. Zároveň podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka s použitím § 3 ods. 1 Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z. uložil žalovanej i povinnosť zaplatiť žalobkyni úroky z omeškania vo výške 8,75 % ročne zo sumy 3 092,77 Eur a zo sumy 242,34 Eur od 5. marca 2013 do zaplatenia.

1. 4. Následne súd prvej inštancie uviedol, že pokiaľ sa žalobkyňa domáhala voči žalovanej aj zaplatenia zmluvných úrokov vo výške 19,53 % ročne z nesplatennej istiny 3 092,77 Eur od 05. marca 2013 do zaplatenia, tak v tejto časti žalobu zamietol. V tejto súvislosti uviedol, že bolo preukázané, že strany sporu si dojednali zmluvné úroky 19,53 % ročne do doby splatnosti úveru. Žalobkyňa však v zmysle zmluvných dojednaní pristúpila k zosplateniu celého úveru. Vychádzajúc z toho, že išlo o plnenie zo spotrebiteľského úveru, žalobkyni zmluvné úroky z omeškania odo dňa účinkov zosplatenia úveru nepatria. Poukázal na to, že vychádzal (aj) z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky IV. ÚS 476/2012 z 18. septembra 2012.

1. 5. Pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie aplikoval ustanovenie § 255 ods. 1 v spojení s § 256 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)

2. 1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na základe odvolania žalobkyne rozsudkom z 19. septembra 2019 sp. zn. 17Co/258/2018 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšnej časti žalobu zamietol a v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania potvrdil (I. výrok). Žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (II. výrok).

2. 2. V reakcii na žalobkyňou uplatnené dôvody odvolania odvolací súd konštatoval, že v otázke nároku veriteľa na úrok z poskytnutého úveru za čas po jeho zosplatení sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že úroky z úveru prináležia veriteľovi len za čas do splatnosti dlhu a následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť úroky z omeškania. Odvolací súd ďalej uviedol, že závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky obsiahnuté v rozhodnutí 59/1998 (sp. zn. 4Cbo/143/98) boli prijaté i v potvrdzujúcom rozhodnutí Krajského súdu v Prešove č. k. 29C/131/2011-127 z 23. novembra 2011 a tieto závery súdov napokon akceptoval aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo veci sp. zn. IV.ÚS 476/2012 z 18. septembra 2012. V súvislosti so záverom, že „...pokiaľ veriteľ pristúpi k tomu, že považuje celý dlh za splatný (tzv. zosplatenie úveru), potom nastupuje režim platenia úrokov z omeškania a nie úrokov z úveru“ Ústavný súd Slovenskej republiky nezistil existenciu takých skutočností, ktoré by nasvedčovali tomu, že by uvedené rozhodnutie Krajského súdu v Prešove bolo možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, keď sa uvedený súd stotožnil s podrobne odôvodneným právnym názorom okresného súdu, jasne, zrozumiteľne a presvedčivo objasnil rozdiel, resp. vzťah medzi úrokmi z úveru a úrokmi z omeškania, ako aj otázku, prečo zmluvný úrok patrí sťažovateľke iba do splatnosti dlhu. Následne odvolací súd uviedol, že zosplatenie ako jednostranný právny úkon veriteľa zásadne mení pôvodne dohodnutý úverový vzťah. Je potrebné zohľadniť skutočnosť, že zmluvné úroky a úroky z omeškania sú síce obe príslušenstvom pohľadávky, avšak majú odlišné funkcie a je potrebné ich odlišovať. Zmluvné úroky sú odmenou (cenou) za užívanie istiny a úroky z omeškania predstavujú zákonom stanovenú sankciu za omeškание s platením istiny a na rozdiel od zmluvných úrokov ich môže veriteľ požadovať, aj keď neboli dojednané. V prípade predčasného a mimoriadneho zosplatenia úveru na základe jednostranného úkonu veriteľa (na základe slobodnej voľby veriteľa) dôjde k zmene pôvodne dohodnutého úverového vzťahu. V dôsledku takéhoto jednostranného úkonu veriteľa mu vznikne nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatenia úveru, t.j. veriteľ má právo získať okamžite späť celú sumu

požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru a obmedzenie možnosti produkovať zisk. Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekomfortný stav, kde spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia, a veriteľ by naďalej pohodlne inkasoval úroky zo sumy, ktorú by mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil. De facto by išlo o právny stav, podľa ktorého by sa popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku a veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo však spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred veriteľom vyvolanou zmenou záväzku. Súd takýto stav v žiadnom prípade nemôže pripustiť, lebo by toleroval založenie hrubej nadvlády dodávateľa voči spotrebiteľovi, a to navyše za stavu, že veriteľ si môže nárokovať a môže sa domôcť jednorazového vrátenia peňažných prostriedkov z majetku spotrebiteľa a nemusí trpieť nijaké obmedzenia užívania svojho majetku podľa uzavretej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa ide o protiprávny stav založený sankčným jednostranným predčasným zosplatnením úveru. S protiprávnym stavom sa prirodzene spájajú výhradne sankcie, keďže spotrebiteľ je v omeškaní s vrátením uvedenej sumy. Naopak, s protiprávnym stavom sa nikdy nebudú spájať odplatné plnenia, ktoré sa spájajú len so stavom lege artis, a teda stavom oprávneného držania peňažných prostriedkov podľa podmienok spotrebiteľskej zmluvy. Na základe uvedeného preto mal odvolací súd za to, že treba prijať zhodný záver so súdom prvej inštancie, že žalobkyni za obdobie nasledujúce po zosplatnení nárok na zmluvný úrok nepatrí.

2. 3. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil odvolací súd aplikáciou ustanovení § 396 ods. 1 v spojení § 255 ods. 1 CSP a keďže žalovanej, ktorá bola v odvolacom konaní úspešná, žiadne trovy odvolacieho konania nevznikli, nárok na náhradu trov odvolacieho konania jej nepriznal.

3. 1. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolatelka“) dovolanie, ktorým napadla rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým jej žalobu v prevyšujúcej časti (o zaplatenie zmluvných úrokov vo výške 19,53 % ročne z nesplatených 3 092,77 Eur od 05. marca 2013 do zaplatenia) zamietol. Žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie v rozsahu dovolania zrušil a vec v tomto rozsahu vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3. 2. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

3. 3. V odôvodnení dovolania namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, ktoré záviselo od vyriešenia právnej otázky, neriešenej v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a to in concreto, „či veriteľ má nárok na zaplatenie úroku od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení.“ Dovolatelka mala za to, že v danom prípade síce súd aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, nakoľko nárok na zaplatenie úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení. Poukazujúc na ustanovenie § 502 a § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka argumentovala, že obsahom záväzku dlžníka nie je vrátiť len poskytnuté peňažné prostriedky, ale aj úroky, ktoré nemožno stotožňovať s úrokmi z omeškania. Úroky sú odplatom za poskytnutie peňažných prostriedkov, predstavujú cenu úveru, dlžník ich je povinný platiť od okamihu ich reálneho poskytnutia až do okamihu ich reálneho vrátenia, a to či už v lehote alebo v omeškaní. Úrok z úveru je nárokom, na ktorý nemá vplyv omeškanie dlžníka, ktoré je skutočnosťou, ktorá zakladá vznik nových sankčných záväzkov dlžníka, samotný vznik nároku na úrok z úveru neovplyvňuje. Svoje tvrdenia podporila poukazom na rozsudok Krajského súdu Žilina sp. zn. 11Co/12/2017, a na konkrétne rozsudky odvolacích súdov (napr. rozsudok Krajského súdu Banská Bystrica sp. zn. 43Co/23/2017 atď.). Vo vzťahu zmluvných úrokov a úrokov z omeškania a priamo aj k ich uplatniteľnosti veriteľom popri sebe po predčasnom zosplatnení dlhu poukázala i na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 33Cdo/212/2014.

4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a aj dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti i rozsudok prvoinštančného súdu v rozsahu dovolania zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (ods. 2).

9. Ako už bolo uvedené, v preskúmvanej veci dovolateľka prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, pričom malo ísť o otázku existencie a výšky nároku veriteľa zo (spotrebiteľského) úverového vzťahu na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru. Dovolateľka teda dovolanie odôvodnila prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

10. Vyhodnotením obsahu dovolania (vychádzajúc z článku 11 ods. 1 Základných princípov CSP a ustanovenia § 124 ods. 1 CSP) a i samotnej argumentácie prezentovanej v dovolaní, ktorá predstavuje materiálny substrát samotného dovolacieho konania a vychádzajúc z poznania vlastnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (teda aj to, či daná právna otázka bola/nebola dovolacím súdom riešená, dovolací súd prípustnosť dovolania vyvodil z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Dovolací súd v tejto súvislosti poznamenáva, že je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. V prejednávanej veci rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky existencie a výšky nároku veriteľa zo (spotrebiteľského) úverového vzťahu na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru.

11. V dobe rozhodovania dovolacieho súdu o dovolaní v tomto spore už uvedená právna otázka bola dovolacím súdom riešená v rozhodnutí zo 16. júna 2020 sp. zn. 5 Cdo 42/2020 v druhovo totožnej veci tej istej dovolateľky, v ktorom najvyšší súd (o. i.) uviedol:

„14. Otázka (ne)možnosti kumulácie zmluvných úrokov a úrokov z omeškania po zosplatnení úverovej zmluvy, kde jednou zo zmluvných strán je spotrebiteľ, je predmetom dlhohodobej diskusie odbornej verejnosti, nakoľko jednoznačné legislatívne riešenie, ktoré by sa výslovne k problematike vyjadrilo, absentuje. Z rozhodovacej praxe odvolacích súdov pretrváva nesúlad v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru, kedy sa vyprofilovali tri skupiny rozhodnutí.

15. Jedna kategória rozhodnutí zmluvné úroky po zosplatnení úveru neprípúšťa a priznáva len úroky z omeškania. Odôvodňuje to tým, že po nadobudnutí splatnosti úveru (či už celého alebo jednotlivých

splátok) veriteľovi vzniká nárok na vrátenie požičanej sumy, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu splatnosti úveru (alebo jeho časti). Ak teda nastal stav, kedy dlžník už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba (pretože tieto sú už splatné) a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov dlžníkom (rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Co/129/2018 a 4Co/86/2019, Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24Co/51/2019 a 24Co/ 769/2015, Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11Co/168/2018, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 22Co/67/2017, Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12Co/311/2017, Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25Co/211/2017, Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19Co/57/2018 a Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5Co/113/2019).

16. Druhá skupina rozhodnutí kumuláciu zmluvne dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania po predčasnom zosplatnení úveru pripúšťa. Argumentuje zmluvnou autonómiou strán, kedy žiaden zákon výslovne nezakazuje dohodnúť úroky i za dobu, po ktorú bude istina dlžníkom skutočne užívaná do jej faktického vrátenia veriteľovi, teda i za dobu, v ktorej sa dlžník ocitne v omeškani so splnením svojho záväzku. Pokiaľ by takáto dohoda nebola prípustná, mohlo by to vyvolať absurdnú situáciu, keby sa dlžník porušením svojich zmluvných povinností splácať úverové splátky dostal do výhodnejšej pozície, v ktorej by napriek nevráteniu peňažných prostriedkov mal tieto vo svojej dispozícii naďalej bez povinnosti uhradiť odmenu za ich poskytnutie, t. j. zaplatiť veriteľovi úrok aj za obdobie po predčasnom zosplatnení úveru vyvolanom porušením zmluvných povinností (rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5Co/297/2017, Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7Co/326/2017 a 7Co/116/2018, Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/138/2017 a 16Co/108/2018, Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43Cob/186/2013, Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3Co/210/2018 a Krajského súdu v Žiline sp. zn. 11Co/12/2017).

17. Tretia skupina rozhodnutí pripúšťa kumuláciu dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania obmedzene, iba do výšky, akú by pri riadnom plnení povinností žalovaný na dohodnutých úrokoch zaplatil. Vychádza z názoru, že aj po predčasnom zosplatnení úveru zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. patrí v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo. Súčasne vyslovila názor, že dojednanie, podľa ktorého veriteľovi patria v prípade omeškania dlžníka úroky až do skutočného vrátenia istiny úveru je pre dlžníka - spotrebiteľa nevýhodné, a preto v zmysle § 54 ods. 1 OZ neplatné (rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17Co/120/2019 a Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/168/2018).

18. Zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu č. 129/2010 Z. z. Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú, riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania, ktoré sú predmetom úpravy Obch. z. Zmluva o úvere je v zmysle § 261 ods. 6 písm. d/ Obch. z. v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom, a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obch. z. o zmluve o úvere (§ 497 a nasledujúce). Ustanovenia OZ sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy, ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods. 2 OZ.).

19. Z ustanovení § 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods.2 písm. d/ zákona č. 129/2010 Z. z.). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov, v § 502 ods. 1 vete prvej Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov.

20. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka, či zákona č. 129/2010 Z. z. nevyplýva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa.

21. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k

jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za ne získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

22. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

23. 1. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

23. 2. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navyšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navyšovať neobmedzene. Taktisto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 OZ.

23. 3. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

24. Dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“

12. Uvedenú právnu otázku následne totožným spôsobom riešili i ďalšie rozhodnutia dovolacieho súdu (napr. sp. zn. 2 Cdo 115/2019, 8 Cdo 237/2019, 8 Cdo 135/2020, 9 Cdo 24/2020, 8 Cdo 221/2019, 2 Cdo 241/2019).

13. Odlišný názor na posudzovanú otázku zaujal Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 94/2019 z 18. augusta 2020 (taktiež v rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo/208/2019 z 18. augusta 2020, bod 18 - 21 odôvodnenia), kde v odôvodnení uviedol:

„21. Inštitút predčasného zosplatnenia úveru veriteľom v dôsledku omeškania dlžníka predstavuje zmenu záväzkovoprávneho vzťahu. Táto zmena spočíva v tom, že sa mení obsah pôvodne dohodnutého záväzku (zmluvy o úvere) v časti práv a povinností zmluvných strán, a to ohľadne povinnosti dlžníka zaplatenia predmetu zmluvy (úveru a odplaty). Pôvodný záväzok obsahoval povinnosť dlžníka splácať predmet zmluvy v mesačných splátkach. Pri uzavretí zmluvy sa dlžník s veriteľom dohodli, že veriteľ má okrem iného právo pri omeškaní dlžníka predčasne zosplatniť nesplatený zostatok predmetu zmluvy a žiadať od dlžníka jeho zaplatenie naraz. To znamená, že omeškanie dlžníka so splácaním splátok spôsobí (ak veriteľ využije toto právo) zmenu v povinnosti dlžníka vrátiť predmet zmluvy, pričom zmena tejto povinnosti spočíva v zmene formy vrátenia zostatku predmetu zmluvy zo splátkovej na jednorazovú.

22. Nesprávny je preto záver odvolacieho súdu, že žalobca nemá nárok na úroky z úveru aj po termíne

predčasnej splatnosti, pretože si to účastníci výslovne nedohodli v zmluve, resp. uvedené neobsahujú všeobecné obchodné podmienky žalobcu.

23. Úrok z úveru a úrok z omeškania sú dva odlišné inštitúty, ktoré je potrebné dôsledne odlišovať a nemožno ich zamieňať. Po zosplatnení úveru teda z nesplatennej istiny ďalej beží úrok z úveru (ako odmena za poskytnuté finančné prostriedky, ktoré dlžník v dohodnutej dobe nevrátil) až do ich vrátenia a v prípade omeškania dlžníka beží zároveň taktiež úrok z omeškania (ako sankcia za omeškanie s úhradou peňažného záväzku).

24. Dovolací súd taktiež zdôrazňuje skutočnosť, že akceptácia záveru odvolacieho súdu by viedla k absurdnému dôsledku, kedy by spotrebiteľ po dobu trvania zmluvy platil dojednaný úrok z úveru (v prejednávanej veci 19,53 % ročne), ale potom, keď by kvôli porušeniu jeho zmluvných povinností došlo k zosplatneniu úveru, platil by len zákonný úrok z omeškania (v prejednávanej veci 9 % ročne). V dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu by preto bolo pre dlžníka výhodnejšie byť v omeškaní než úver riadne splácať. Z uvedeného preto vyplýva, že dôvody, pre ktoré dovolací súd (i súd prvej inštancie) nepriznal žalobcovi právo na úrok z úveru aj od zosplatnenia úveru do zaplatenia istiny, právne neobstojí.“

14. Odlišný záver zaujal najvyšší súd aj v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 113/2019 z 29. júna 2020, keď v rámci odôvodnenia rozhodnutia (bode 28.) uviedol:

„Pre úplnosť je vhodné ešte poznamenať, že v súvislosti s právnou otázkou, či veriteľ má po zosplatnení úveru nárok na zmluvné úroky, je tu tiež rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo 7. augusta 2018 v spojených veciach C-96/16 a C-94/17, v ktorom sa uvádza, že cieľom úrokov z omeškania je sankcionovať nespĺnenie svojej povinnosti dlžníkom splatiť úver v lehotách stanovených v zmluve, odradiť dlžníka od omeškania pri plnení jeho povinností a prípadne nahradiť veriteľovi škodu, ktorá mu vznikla z dôvodu omeškania s plnením peňažného záväzku, zatiaľ čo bežné úroky (úroky z poskytnutého úveru) majú naopak funkciu odplaty za poskytnutie peňažnej sumy zo strany veriteľa až do jej zaplatenia. Aj z týchto záverov tak podľa dovolacieho súdu vyplýva nielen záver o nároku na bežné úroky až do skutočného splatenia úveru, ale aj záver o možnosti kumulácie bežných úrokov a úrokov z omeškania (tu por. tiež 6 Cdo 113/2018).“

15. Senát dovolacieho súdu (5 C) prejednávajúci toto dovolanie zdieľa v predmetnej právnej otázke právny názor prezentovaný vo vyššie uvedenom rozhodnutí dovolacieho súdu sp. zn. 5 Cdo 42/2020 zo 16. júna 2020 (bližšie vid' bod 11. odôvodnenia), s ktorým sa následne stotožnili i ďalšie senáty dovolacieho súdu (vid' napr. rozhodnutia sp. zn. 2 Cdo 115/2019, 8 Cdo 237/2019, 8 Cdo 135/2020, 9 Cdo 24/2020, 8 Cdo 221/2019, 2 Cdo 241/2019), v dôsledku čoho možno tento právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

16. S právnym názorom vyjadreným v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo/ 94/2019, 1 Cdo/208/2019 a 3 Cdo/113/2019 sa prejednávajúci senát dovolacieho súdu (5 C) nestotožňuje a považuje ho v podstate za odklon (exces) od v zásade ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu akceptovanej väčšinou senátov občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu.

17. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti je potrebné zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil v rozsahu dovolania aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

18. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a dovolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.